RAHANDUSMINISTEERIUM

Justiits- ja Digiministeerium
info@justdigi.ee
Suur-Ameerika 1
10122, Tallinn

Teie 07.11.2026 nr 8-1/8085-1 ,
JDM/26-1228/-1K

Meie 22.11.2026 nr 1.1-11/4488-2

Pankrotiseaduse muutmise seadus
(maksejõuetuse teenistus)

Lugupeetud proua Pakosta

Rahandusministeerium kooskõlastab pankrotiseaduse muutmise seaduse (maksejõuetuse teenistus) eelnõu järgmiste märkustega.

Maksejõuetuse teenistus on Maksu- ja Tolliameti oluline koostööpartner ettevõtete maksekäitumise järelevalves. Maksejõuetuse teenistuse järelevalve sõltumatus ja võimekus mõjutab ka maksunõuete kaitset ning riigi tulusid. Peame seega oluliseks teenistuse rolli säilitamist ja selle töö jätkamist vähemalt samas mahus. Eelnõu ja seletuskiri vajavad täiendamist.

1. Muudatuse mõju on seletuskirjas käsitletud liiga kitsalt. Eelnõu puudutab terve sõltumatu järelevalveorgani staatust, mitte ainult maksejõuetuse teenistuse juhatajat, või ametite sisemist töökorraldust. Maksejõuetuse teenistuse (edaspidi teenistus) ülesanded hõlmavad muu hulgas äriühingute varatuse ja võimalike kuriteotunnustega maksejõuetuse põhjuste uurimist, pankrotihaldurite haldusjärelevalvet ning valdkonna praktika kujundamist. Teenistuse ja selle juhataja sõltumatus ning tegelik tegutsemisvõime mõjutavad otseselt võlausaldajaid, võlgnikke, pankrotihaldureid ja kohtuid ning ka usaldusisikuid ja saneerimisnõustajaid. Need sihtrühmad ja mõju neile tuleb seletuskirjas eraldi läbi analüüsida.

2. Seletuskirjas on asutud seisukohale, et eelnõu ei avalda negatiivset mõju teenistuse ega selle juhataja sisulisele sõltumatusele pankrotiseadusest tulenevate ülesannete täitmisel. Samas tehakse eelnõuga põhimõtteline muudatus teenistuse juhataja ametisse nimetamise korras ning edaspidi nimetab teenistuse juhataja ametisse Konkurentsiameti peadirektor. Varasemalt tegi seda valdkonna eest vastutav minister kuulates ära Riigikogu majanduskomisjoni arvamuse (sh oli komisjonil eelnev ärakuulamisõigus). Sama mehhanism oli ka teenistuse juhataja ametist vabastamisel. Mõlemad ülesanded on nüüd Konkurentsiameti peadirektoril. Sõltumatusele siiski negatiivne mõju ilmselt kaasneb, seda tuleks seletuskirjas möönda ja tuua võimalusel välja leevendavad meetmed või põhjenduse, miks negatiivne mõju on põhjendatud.

3. Palume täpsustada teenistuse juhataja asendamise kavandatud korraldust ja sõltumatuse tagatisi asendamise ajal, st milliste kvalifikatsiooninõuetega isik ja kes täpsemalt (kas keegi

teenistuse ametnikest või keegi Konkurentsiametist) saab teenistuse juhatajat asendada; millised on asendaja sisulised volitused ja kuidas säilitatakse asendamise ajal teenistuse sõltumatus; ning mis saab juhul kui Konkurentsiameti seest asendajat ei leita.

4. Väljatöötamiskavatsuse koostamata jätmine ei ole piisavalt põhjendatud. Seletuskirjas tuginetakse HÕNTE § 1 lõike 2 punktile 5 ehk väitele, et muudatusega ei kaasne olulist õiguslikku muudatust ega muud olulist mõju. Tegelikult muudetakse aga sõltumatu järelevalveorgani institutsionaalset ülesehitust: senisest erikorras ametisse nimetatavast juhist saab Konkurentsiameti peadirektorile alluv struktuuriüksuse juht. Muudatus puudutab juhataja nimetamist ja vabastamist, alluvust, personali- ja juhtimispädevust ning teenistuse võimet kaitsta riigi nimel avalikku huvi. Seletuskirjas tuleb põhjendada miks ei käsitata neid muudatusi olulise mõjuga muudatusena ning veenvalt näidata kuidas teenistuse praegust rolli on võimalik vähemalt samaväärselt kanda Konkurentsiameti struktuuriüksusena.

Eelnõu menetluskäik mõjub vastuolulisena, arvestades teenistuse loomiseks tehtud tööde mahtu: eelnes maksejõuetusõiguse revisjon, koostati lähteülesanne, VTK, mõjuanalüüs ja põhiseaduspärasuse analüüs ning kaasati kohtud, ministeeriumid ja huvirühmad. Praegu kavandatakse teenistuse institutsionaalse positsiooni olulist muutmist märksa kitsama ettevalmistuse ja kaasamisega. Eelnõu on saadetud ministeeriumidele ja Konkurentsiametile, kuid teenistust ennast ei ole teadaolevalt kaasatud.

5. Eraldiseisvalt tuleks analüüsida muudatuse mõjusid teenistuse esindusõigusele ja menetlusautonoomiale. Kui juhataja pädevust vähendatakse ning esindamine või personali kasutamine hakkab sõltuma Konkurentsiameti peadirektori volitustest ja korraldustest, tuleb eelnõus või seletuskirjas selgitada:

- kelle nimel tegutseb teenistus edaspidi haldus- ja kohtumenetlustes;
- kes otsustab menetluse algatamise ja jätkamise, kaebuse esitamise või sellest loobumise;
- kas Konkurentsiameti peadirektor saab piirata või tagasi võtta teenistuse juhataja või ametnike esindusvolitusi;
- kuidas tagatakse, et personali-, eelarve-, hanke-, andmekaitse-, kommunikatsiooni- või esindusotsuste kaudu ei mõjutata järelevalve sisu, kvaliteeti ega kiirust.

Töökorralduslikud parandused on toetatavad, kui need toovad teenistusele tegelikku kasu ega vähenda teenistuse sõltumatust. Esitatud kujul on eelnõu siiski ebapiisavalt ette valmistatud. Enne edasiliikumist tuleb täiendada mõjuanalüüsi, sisuliselt põhjendada VTK koostamata jätmist, kaasata teenistus ja teised puudutatud sihtrühmad ning sätestada tugevamad sõltumatuse ja menetlusautonoomia tagatised.

Pigem tuleks Maksu- ja Tolliameti ning teiste võlausaldajate huvides kaaluda teenistuse pädevuse suurendamist, sealhulgas tõhusamate meetmete loomist varatute maksejõuetute juriidiliste isikute juhtide suhtes.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Jürgen Ligi
rahandusminister

Virge Aasa 5885 1493
Virge.Aasa@fin.ee

Anneli Valgma 5885 1315
Anneli.valgma@fin.ee

Liis Lepik 5370 0586
Liis.lepik@fin.ee